

INSTA ವಿದ್ಯಮಾನ

ವಾರದ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು

KAS, FDA/SDA/PDO/ GROUP C, PSI/PC, TEACHER'S EXAMS

ಕನ್ನಡ & English

By- ನಂದನ್ ಸರ್

October 2nd Week 2026

- ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಯ ಮೊದಲ ಸ್ವದೇಶಿ ಫ್ಲೀಟ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಹಡಗು 'ಸೂರ್ಯ'
- ಲಿವಿಂಗ್ ಪ್ಲಾನೆಟ್ ವರದಿ, 2026
- ಕೇಂದ್ರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪೊಲೀಸ್ ಪಡೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ
- GST 2.0 ಉನ್ನತೀಕರಣ
- ಬ್ರಹ್ಮೋಸ್
- ವಿಶ್ವ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನ 2026
- ವಿಶ್ವ ಹತ್ತಿ ದಿನ
- ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗ (Central Asian Flyway - CAF)
- 2030ರ ವೇಳೆಗೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ 100% ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಕಾರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ CAQM ಸಮಿತಿ
- ಭಾರತ-ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯ-ಯುರೋಪ್ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಿಡಾರ್ (IMEC)
- ಎಪ್ಸ್ಟೀನ್-ಬಾರ್ ವೈರಸ್ (EBV)
- ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಧನ್-ಧಾನ್ಯ ಕೃಷಿ ಯೋಜನೆ (PMDDKY)
- ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ (ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ) ಕಾಯ್ದೆ (UAPA)
- INS ಶ್ರೇಯಸ್
- ಪಿಎಂ ಗತಿಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಐದು ವರ್ಷ
- ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿರ್ಭರತೆ
- ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ
- INS ಮಾಂಗ್ರೋಲ್
- JOSH ಉಪಕ್ರಮ
- ಜಾಗತಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (GII) 2026
- ಜಾಗತಿಕ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಾಲು
- ವಿಶ್ವ ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಮತ್ತು ಫ್ಯುಯೆಲ್ ಸೆಲ್ ದಿನ 2026
- ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಯ ಕ್ಯಾಲಿಬ್ರೇಟೆಡ್ ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (Calibrated Tightening)
- ಘರಿಯಾಲ್‌ನ ಹೊಸ ಅಳಿದುಹೋದ ಸಂಬಂಧಿ (Herugavialis cairensis)
- ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ

ರಕ್ಷಣೆ

ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಯ ಮೊದಲ ಸ್ವದೇಶಿ ಫ್ಲೀಟ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಹಡಗು 'ಸೂರ್ಯ'

ಸಂದರ್ಭ:

ರಕ್ಷಣಾ ಸಚಿವ ರಾಜನಾಥ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರು ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಯ ಮೊದಲ ಸ್ವದೇಶಿ ನಿರ್ಮಿತ ಫ್ಲೀಟ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಹಡಗು (FSS-1) 'ಸೂರ್ಯ'ವನ್ನು ಜಲಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಪ್ರಮುಖಾಂಶಗಳು:

- **ನಿರ್ಮಾತೃ:** ಹಿಂದುಸ್ತಾನ್ ಶಿಪ್‌ಯಾರ್ಡ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (HSL), ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ.
- **ಮಹತ್ವ:** ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಗಾಗಿ ಸ್ವದೇಶಿ ನಿರ್ಮಿತ ಐದು ಫ್ಲೀಟ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲನೆಯದು.
- **ಸ್ಥಳಾಂತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ:** ಸುಮಾರು 43,500 ಟನ್‌ಗಳು; **ವೇಗ:** 20 ನಾಟ್ಸ್.
- **ಪಾತ್ರ:** ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಯುದ್ಧನೌಕೆಗಳಿಗೆ ಇಂಧನ, ಶುದ್ಧ ನೀರು, ಮದ್ದುಗುಂಡುಗಳು, ಬಿಡಿಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.
- **ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು:** ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್ ಡೆಕ್ ಮತ್ತು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- **ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:** ನೌಕಾಪಡೆಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ (IOR) ಭಾರತದ ಕಡಲ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು

ಲಿವಿಂಗ್ ಪ್ಲಾನೆಟ್ ವರದಿ, 2026

ಸಂದರ್ಭ:

ವರ್ಲ್ಡ್ ವೈಡ್ ಫಂಡ್ ಫಾರ್ ನೇಚರ್ (WWF) 'ಲಿವಿಂಗ್ ಪ್ಲಾನೆಟ್ ವರದಿ 2026' ಅನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದರ ಪ್ರಕಾರ 1970 ಮತ್ತು 2022ರ ನಡುವೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲಾದ ಕಶೇರುಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಶೇ. 73 ರಷ್ಟು ಕುಸಿತ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಲಿವಿಂಗ್ ಪ್ಲಾನೆಟ್ ವರದಿ 2026

- **ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದವರು:** ಜೂಲಾಜಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿ ಆಫ್ ಲಂಡನ್ (ZSL) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ 'ಲಿವಿಂಗ್ ಪ್ಲಾನೆಟ್ ಇಂಡೆಕ್ಸ್' (LPI) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಲ್ಡ್ ವೈಡ್ ಫಂಡ್ ಫಾರ್ ನೇಚರ್ (WWF) ಇದನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ.
- **ವ್ಯಾಪ್ತಿ:** 5,790 ಕಶೇರುಕ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 35,803 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು (1970–2022).

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

- **ಒಟ್ಟಾರೆ ಕುಸಿತ:** 1970 ಮತ್ತು 2022 ರ ನಡುವೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲಾದ ಕಶೇರುಕ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಶೇ. 73 ರಷ್ಟು ಕುಸಿತ.
- **ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆವಾರು ಕುಸಿತ:**
  - **ಸಿಹಿನೀರು:** ಶೇ. 85
  - **ಭೂಪ್ರದೇಶ:** ಶೇ. 69
  - **ಸಮುದ್ರ:** ಶೇ. 59

- ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲಾದ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಬೆದರಿಕೆಗಳು

- ಆವಾಸಸ್ಥಾನ ನಾಶ ಮತ್ತು ಅವನತಿ.
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆ.
- ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆ.
- ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಅನ್ಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು.
- ಮಾಲಿನ್ಯ ಮತ್ತು ರೋಗ.

ಮಹತ್ವ:

ಇದು ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ನಷ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮರುಸ್ಥಾಪನೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸುಸ್ಥಿರ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ

ಕೇಂದ್ರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪೊಲೀಸ್ ಪಡೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ

ಸಂದರ್ಭ:

ಕೇಂದ್ರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪೊಲೀಸ್ ಪಡೆಗಳ (ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ) ಕಾಯ್ದೆ, 2026 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8, 2026 ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪೊಲೀಸ್ ಪಡೆಗಳ (ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ) ಕಾಯ್ದೆ, 2026

- **ಜಾರಿಯಾದ ದಿನಾಂಕ:** 8 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2026.
- **ಉದ್ದೇಶ:** CAPF ಗಳಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕಾತಿ, ಬಡ್ತಿ, ನಿಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಒಳಗೊಂಡಿರುವ CAPF ಗಳು:** BSF, CRPF, CISF, ITBP ಮತ್ತು SSB.
- **IPS ನಿಯೋಜನೆ:**
  - ಶೇ. 67 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವರಿ DG ಹುದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು IG ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ IPS ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ.
  - ವಿಶೇಷ DG ಮತ್ತು DG ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ನಿಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಹಿನ್ನೆಲೆ:** 2025 ರಲ್ಲಿ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಗುಂಪು A CAPF ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು 'ಸಂಘಟಿತ ಸೇವೆ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ IG-ಮಟ್ಟದ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ IPS ನಿಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಂತೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿದೆ.
- **ಮಹತ್ವ:** ಇದು IPS ನಿಯೋಜನೆ, ಆಂತರಿಕ ಬಡ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು CAPF ಕೇಡರ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವೃತ್ತಿಜೀವನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಥಿಕತೆ

GST 2.0 ಉನ್ನತೀಕರಣ

ಸಂದರ್ಭ:

57ನೇ GST ಮಂಡಳಿಯ ಸಭೆಯು ನೋಂದಣಿ, ಮರುಪಾವತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವುದು ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಜಾರಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಸಿಕ್ಯೂಷನ್ (prosecution) ಮಿತಿಯನ್ನು ₹1 ಕೋಟಿಯಿಂದ ₹5 ಕೋಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.

ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆ (GST)

- ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುವ ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇದು ದೇಶೀಯ ಬಳಕೆಗೆ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಬಹುತೇಕ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುವ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧಿತ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರ ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿ ಇದನ್ನು 2017 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.
- ಇದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿದೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ:
  - ಕೇಂದ್ರವು ವಿಧಿಸುವ CGST,
  - ರಾಜ್ಯಗಳು ವಿಧಿಸುವ SGST ಮತ್ತು

- ಎಲ್ಲಾ ಅಂತಾರಾಜ್ಯ ಸರಕು ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುವ ತೆರಿಗೆಯಾದ IGST.

GST ಮಂಡಳಿ

- **ಕಾನೂನು ಮಾನ್ಯತೆ:** 2016ರ ಸಂವಿಧಾನ (ನೂರ ಒಂದನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಪರಿಚಯಿಸಲಾದ ಇದು, ಸಂವಿಧಾನದ 279A ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- **ಕಾರ್ಯಾಧಿಕಾರ:** ಭಾರತದಲ್ಲಿ GST ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ಅಥವಾ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು, ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲು ಅಥವಾ ರೂಪಿಸಲು ಇದು ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ.
- **ಒಕ್ಕೂಟ ಸಂಸ್ಥೆ:** ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವಿರುವ ಒಕ್ಕೂಟ (federal) ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಕಾರ್ಯಗಳು:** ಇದು GST ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಯೋಜನೆ

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು.
- **ಸದಸ್ಯರು:** ಕೇಂದ್ರದ ಕಂದಾಯ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸು ಖಾತೆ ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಣಕಾಸು ಅಥವಾ ತೆರಿಗೆ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸಚಿವರು.

ರಕ್ಷಣೆ

ಬ್ರಹ್ಮೋಸ್

ಸಂದರ್ಭ:

ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಯ ಹಡಗುಗಳಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮೋಸ್ ಫೈರ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಮತ್ತು ಲಾಂಚರ್‌ಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ರಕ್ಷಣಾ ಸಚಿವಾಲಯವು ಬ್ರಹ್ಮೋಸ್ ಏರೋಸ್ಪೇಸ್ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್‌ನೊಂದಿಗೆ 660 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗೂ ಅಧಿಕ ಮೊತ್ತದ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮೋಸ್ ಕ್ಷಿಪಣಿ

- **ವಿಧ:** ದ್ವಿ-ಹಂತದ ಸೂಪರ್‌ಸಾನಿಕ್ ಕ್ರೂಸ್ ಕ್ಷಿಪಣಿ (ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ವೇಗದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಕ್ರೂಸ್ ಕ್ಷಿಪಣಿ).
- **ಜಂಟಿ ಉದ್ಯಮ:** ಭಾರತ (DRDO) ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾ (NPOM). ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಕ್ವಾ ನದಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಇಡಲಾಗಿದೆ.
- **ವೇಗ:** Mach 2.8 ರಿಂದ 3.0 (ಶಬ್ದದ ವೇಗಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾರು 3 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು).
- **ತತ್ವ:** "ಫೈರ್ ಅಂಡ್ ಫರ್ಗೆಟ್" (ಉಡಾವಣೆಯ ನಂತರ ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ).
- **ವೇದಿಕೆ:** ಬಹು- ವೇದಿಕೆ (ಭೂಮಿ, ವಾಯು, ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಜಲಾಂತರ್ಗಾಮಿ ನೌಕೆಗಳಿಂದ ಉಡಾವಣೆ ಮಾಡಬಹುದು).
- **ಸಿಡಿತಲೆ:** 200–300 ಕೆ.ಜಿ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ (ಇದು ಯುದ್ಧತಂತ್ರದ ಅಸ್ತ್ರ, ಪರಮಾಣು ಅಲ್ಲ).
- **ಶ್ರೇಣಿಯ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು MTCR:**
  - **ಮೂಲ ಶ್ರೇಣಿ (290 ಕಿ.ಮೀ.):** ರಷ್ಯಾವು MTCR (Missile Technology Control Regime) ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು.
  - **ವಿಸ್ತರಿತ ಶ್ರೇಣಿ (400–450 ಕಿ.ಮೀ.+):** 2016 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತವು MTCR ಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ನಂತರ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆರೋಗ್ಯ

ವಿಶ್ವ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನ 2026

ಸಂದರ್ಭ:

ವಿಶ್ವ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನವನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10 ರಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

2026ರ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯ: "ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳ ಆಲಿಸುವಿಕೆ: ನೈಜ ಧ್ವನಿಗಳು, ನೈಜ ಬದಲಾವಣೆ" (Lived experiences heard: real voices, real change).

- **ಪ್ರಾರಂಭ:** 1992 ರಲ್ಲಿ ವರ್ಲ್ಡ್ ಫೆಡರೇಶನ್ ಫಾರ್ ಮೆಂಟಲ್ ಹೆಲ್ತ್ (WFMH) ವತಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.
- **ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ:** ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒತ್ತಡವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು, ಉತ್ಪಾದಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸ್ಥಿತಿ.

ಭಾರತೀಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

- **ಟೆಲಿ ಮಾನಸ್:** ಆಪ್ತಸಮಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ 24×7 ಟೆಲಿ-ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಹಾಯವಾಣಿ.
- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (NMHP):** 1982 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.
- **ಜಿಲ್ಲಾ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (DMHP):** ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ 1996 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.
- **ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಆರೋಗ್ಯ ಮಂದಿರಗಳು:** ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತವೆ.
- **ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ, 2017:** ಮಾನಸಿಕ ಕಾಯಿಲೆ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಘನತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಾಗತಿಕ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

- **WHO ಸಮಗ್ರ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ (2013-2030):** ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು, ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- **WHO mhGAP:** ತಜ್ಞರಲ್ಲದ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಮೂಲಕ ಪುರಾವೆ-ಆಧಾರಿತ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.
- **SDG 3.4:** ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಲ್ಲದ ರೋಗಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಥಿಕತೆ

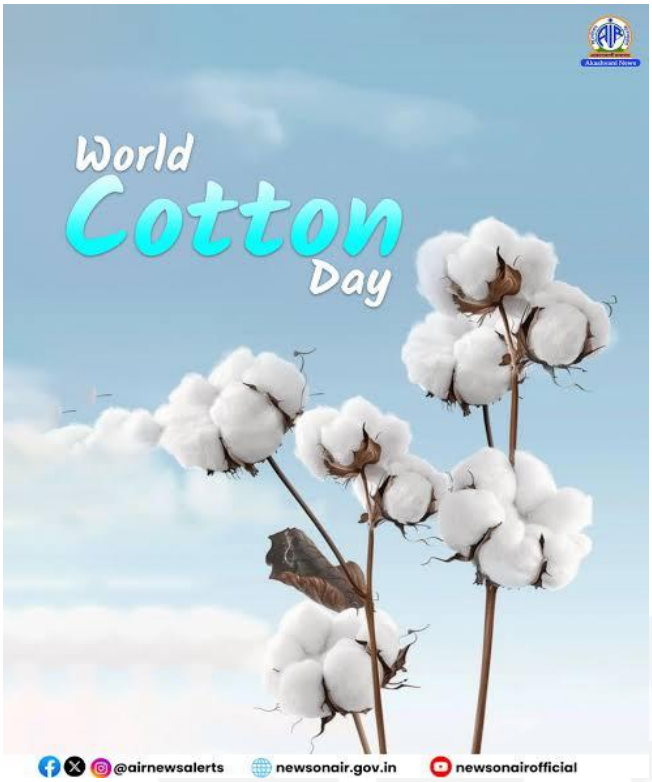
ವಿಶ್ವ ಹತ್ತಿ ದಿನ

ಸಂದರ್ಭ:

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಮಾಲಿ ಜಂಟಿಯಾಗಿ "ಸುಸ್ಥಿರತೆಗಾಗಿ ಹತ್ತಿ: ಜೀವನೋಪಾಯ, ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಮತ್ತು ಪಾಲುದಾರಿಕೆ" ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು UN ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿವೆ.

ವಿಶ್ವ ಹತ್ತಿ ದಿನ

- **ಆಚರಣೆ:** ಅಕ್ಟೋಬರ್ 7, UN ಜನರಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯಿಂದ ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
- **ಮೊದಲ ಆಚರಣೆ:** 7 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2019, ಜಿನೀವಾದಲ್ಲಿ.

- **ಮೂಲ:** ಕಾಟನ್ ಫೋರ್ (C-4) ದೇಶಗಳಾದ ಬುರ್ಕಿನಾ ಫಾಸೊ, ಬೆನಿನ್,ಚಾಡ್ ಮತ್ತು ಮಾಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದವು.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಹತ್ತಿ, ಅದರ ಉಪಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ

- **ಶ್ವೇತ ಚಿನ್ನ:** ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಜವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿಯು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.
- **ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:** ಜಾಗತಿಕ ನಾರಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಪಾಲು ಸುಮಾರು ಶೇ. 23 ರಷ್ಟಿದೆ.
- **ಹತ್ತಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು:** ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ಹತ್ತಿ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಏಕೈಕ ದೇಶ ಭಾರತ.
- **ಏಷ್ಯನ್ ಹತ್ತಿ:** ಗಾಸಿಪಿಯಮ್ ಅರ್ಬೋರಿಯಮ್ ಮತ್ತು ಗಾಸಿಪಿಯಮ್ ಹರ್ಬೇಸಿಯಂ.

ಪ್ರಮುಖ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಲಯಗಳು

- **ಉತ್ತರ ವಲಯ:** ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ಥಾನ.
- **ಮಧ್ಯ ವಲಯ:** ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ.
- **ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯ:** ತೆಲಂಗಾಣ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ.
- **ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳು:** ಒಡಿಶಾ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡು.

Bt ಹತ್ತಿ

- **Bt:** Bacillus thuringiensis, ಇದು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ.
- **ಪರಿಚಯ:** ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2002 ರಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯಿಕವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಕಾಯಿಕೊರೆಯುವ ಹುಳುಗಳ (bollworms) ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆ ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

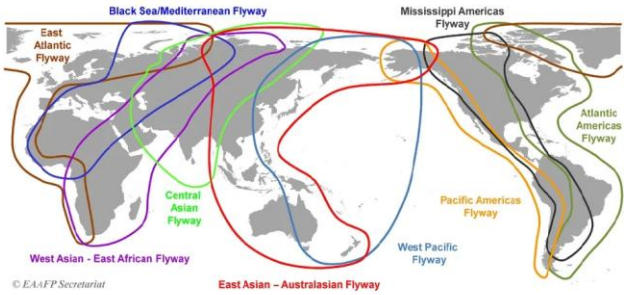
ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

- **ಹತ್ತಿಗೆ MSP (2026-27)**
- **ಹತ್ತಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆಗಾಗಿ ಮಿಷನ್(2025-26):** ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ, ಕೀಟ-ನಿರೋಧಕ ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನ-ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಮಿಷನ್.
- **ಕಪಾಸ್ ಕಿಸಾನ್ ಆ್ಯಪ್:** MSP ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಸ್ವಯಂ-ನೋಂದಣಿ ಮತ್ತು ಖರೀದಿ ಸ್ಲಾಟ್‌ಗಳ ಬುಕಿಂಗ್‌ಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಕಸ್ತೂರಿ ಕಾಟನ್ ಭಾರತ್:** ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವಿಕೆ, ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ, ಬ್ರ್ಯಾಂಡಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿತ ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ಸ್ಥಾನೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸರ

ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗ (Central Asian Flyway - CAF)

ಸಂದರ್ಭ:

'ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಜಾಲ'ವು (CACN) ಹೊಸ 'ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಬ್' ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಬ್

- **ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರು:** ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಜಾಲ (CACN).
- **ಉದ್ದೇಶ:** ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನ-ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.
- **ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು:**
  - ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು, ಪ್ರಮುಖ ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗಗಳ (flyway) ತಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿ.
  - ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶಗಳು.
  - ಪಕ್ಷಿಗಳ ಡಿಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಗುರುತು ಮಾಡಿದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಲು ಮೀಸಲಾದ ಪೋರ್ಟಲ್‌ಗಳು.
- **ಮಹತ್ವ:** ಈ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಬ್ ಗಡಿಯಾಚೆಗಿನ ದತ್ತಾಂಶ (data) ಹಂಚಿಕೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳ ಡಿಕ್ಕಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗ (CAF)

- **ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ:** ಉತ್ತರ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಟ್ರಾನ್ಸ್-ಕಾಕಸಸ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ 30 ದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಆರ್ಕ್ಟಿಕ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುತ್ತದೆ.
- **ಪಕ್ಷಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ:** 600 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ.
- **ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಭೇದಗಳು:** ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳು, ಭೂಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಬೇಟೆಗಾರ ಪಕ್ಷಿಗಳು.
- **ಮಹತ್ವ:** ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕುಸಿತವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ.
- **ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚೌಕಟ್ಟು:** ವನ್ಯಜೀವಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಒಪ್ಪಂದದ (CMS) ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು - ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಅಥವಾ ಬಾನ್ ಒಪ್ಪಂದ

- **ಪರಿಚಿತ ಹೆಸರು:** ವನ್ಯಜೀವಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ' (CMS) ಅಥವಾ 'ಬಾನ್ ಸಮಾವೇಶ' (Bonn Convention) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಭೂಮಿಯ, ಸಮುದ್ರದ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಿಗಳ ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- **ಪ್ರಾರಂಭ:** ಇದು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರಿಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ (UNEP) ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾದ ಅಂತರ್-ಸರ್ಕಾರಿ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದ್ದು, ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಆವಾಸಸ್ಥಾನಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

- **ವ್ಯಾಪ್ತಿ:** CMS ನ ಅನುಬಂಧಗಳು ಭೂಮಿಯ ಸಸ್ತನಿಗಳು, ಸಮುದ್ರ ಸಸ್ತನಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಾವಲಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಸಸ್ತನಿಗಳು; ಪಕ್ಷಿಗಳು; ಮೀನುಗಳು; ಸರೀಸೃಪಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕೀಟವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

CMS ನ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ 13ನೇ ಸಮ್ಮೇಳನ (COP-13)

- **ನಡೆದ ಸ್ಥಳ:** ಫೆಬ್ರವರಿ 2020 ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿನ ಗಾಂಧಿನಗರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರಿಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ (UNEP) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ (CMS) 13ನೇ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನ (COP-13) ನಡೆಯಿತು.
- **ಲಾಂಛನ:** CMS COP-13 ರ ಲಾಂಛನವು 'ಗಿಬಿ — ಗ್ರೇಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಬಸ್ಟರ್ಡ್' ಆಗಿತ್ತು.
- **ಗಾಂಧಿನಗರ ಘೋಷಣೆ:** 2020ರ ನಂತರದ ಜಾಗತಿಕ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಂಪರ್ಕದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಲು ಮತ್ತು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲು ಕರೆಯಿತ್ತ 'ಗಾಂಧಿನಗರ ಘೋಷಣೆ'ಯನ್ನು COP-13 ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು.
- **ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಹೊಸ ಪ್ರಭೇದಗಳು:** ಏಷ್ಯನ್ ಆನೆ, ಜಾಗ್ವಾರ್ ಮತ್ತು ಗ್ರೇಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಬಸ್ಟರ್ಡ್ ಅನ್ನು COP-13 ನಲ್ಲಿ CMS ಅನುಬಂಧಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ (Concept of Flyways)

- **ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದವರು:** ಬರ್ಡ್ ಲೈಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್(Bird Life International).
- **ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ:** ಬರ್ಡ್ ಲೈಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪ್ರಕಾರ, 'ಹಾರಾಟದ ಮಾರ್ಗಗಳು' (flyways) ಎಂದರೆ ವಲಸೆ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ತನ್ನ ವಾರ್ಷಿಕ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸುವ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿವೆ; ಇದು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯೇತರ ಮೈದಾನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ವಲಸೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಪರಿಸರ

2030ರ ವೇಳೆಗೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ 100% ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಕಾರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ CAQM ಸಮಿತಿ

ಸಂದರ್ಭ:

ವಾಯು ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ವಹಣಾ ಆಯೋಗ (CAQM) ನೇಮಿಸಿದ 15 ಸದಸ್ಯರ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯು ದೆಹಲಿ-NCR ನಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ.

ವಾಯು ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ವಹಣಾ ಆಯೋಗ (CAQM)

- **ಸ್ಥಾಪನೆ:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯು ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ವಹಣಾ ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 2021 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರದೇಶ (NCR) ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಹರಿಸುವುದು.

ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

- ವಾಯು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಾಲಿನ್ಯ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದಂತೆ, ಬೆಳೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸುಡುವಿಕೆಗಾಗಿ ಪರಿಸರ ಪರಿಹಾರ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಬಹುದು.
- NCR ನಲ್ಲಿ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಗ್ರೇಡೆಡ್ ರೆಸ್ಪಾನ್ಸ್ ಆಕ್ಷನ್ ಪ್ಲಾನ್ (GRAP) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂಘರ್ಷದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇದರ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, CPCB,

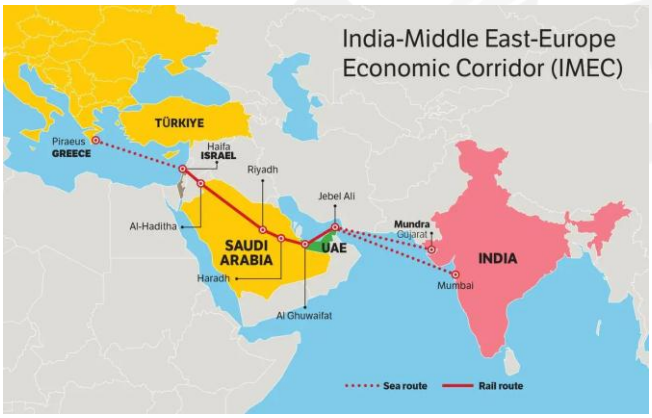
ರಾಜ್ಯ ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜ್ಯ-ಮಟ್ಟದ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಹತ್ವ

- ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳಾಚೆಗೆ ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಘಟಿತ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ಮಾಲಿನ್ಯ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಜಾರಿ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಾಯು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಭಾರತ-ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯ-ಯುರೋಪ್ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಿಡಾರ್ (IMEC)

ಸಂದರ್ಭ:

ಹಾರ್ಮುಜ್ ಜಲಸಂಧಿಯಲ್ಲಿನ ಹಡಗು ಸಾಗಣೆಯ ಅಪಾಯಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ IMEC ಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ IMEC ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತ-ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯ-ಯುರೋಪ್ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಿಡಾರ್ (IMEC)

- **ಘೋಷಣೆ:** G20 ನವದೆಹಲಿ ಶೃಂಗಸಭೆ, 2023.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಕೊಲ್ಲಿ (Gulf) ಪ್ರದೇಶದ ಮೂಲಕ ಭಾರತವನ್ನು ಯುರೋಪಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಬಹುಮಾದರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಕಾರಿಡಾರ್ ಅನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

ಕಾರಿಡಾರ್‌ಗಳು

- **ಪೂರ್ವ ಕಾರಿಡಾರ್:** ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಗೆ.
- **ಉತ್ತರ ಕಾರಿಡಾರ್:** ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ ಮತ್ತು ಜೋರ್ಡಾನ್ ಮೂಲಕ ರೈಲು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹೈಫಾ (ಇಸ್ರೇಲ್) ವರೆಗೆ, ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಯುರೋಪ್‌ಗೆ.
- **ಸಹಿ ಮಾಡಿದ ದೇಶಗಳು:** ಭಾರತ, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, UAE, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಇಟಲಿ, ಯುರೋಪಿಯನ್ ಒಕ್ಕೂಟ (EU) ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕ. ಜೋರ್ಡಾನ್ ಮತ್ತು ಇಸ್ರೇಲ್ ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ (MoU) ಸಹಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ.
- **ಹಣಕಾಸು ನೆರವು:** 2022 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾದ G7 ನ 'ಜಾಗತಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೂಡಿಕೆ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ' (PGII), 2027 ರ ವೇಳೆಗೆ $600 ಬಿಲಿಯನ್ ಹಣವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

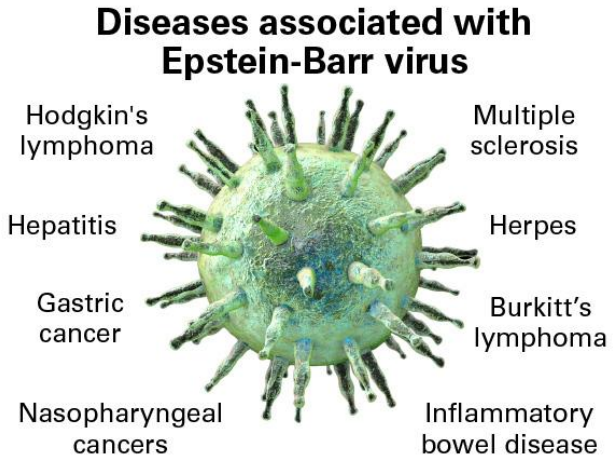
ಮಹತ್ವ

- **ವೇಗದ ವ್ಯಾಪಾರ:** ಸಾಗಣೆ ಸಮಯವನ್ನು ಸುಮಾರು ಶೇ. 40 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ.
- **ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಸಂಪರ್ಕ:** ಬಾಬ್-ಎಲ್-ಮಂಡೇಬ್ ಜಲಸಂಧಿ ಮತ್ತು ಸೂಯೆಜ್ ಕಾಲುವೆಯ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- **ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು:** ಅದಾನಿ ಪೋರ್ಟ್ಸ್ 2023 ರಲ್ಲಿ ಇಸ್ರೇಲ್‌ನ ಹೈಫಾ ಪೋರ್ಟ್ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 70 ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದೆ.
- **ಭೌಗೋಳಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಮಹತ್ವ:** ಚೀನಾದ ಬೆಲ್ಟ್ ಅಂಡ್ ರೋಡ್ ಉಪಕ್ರಮಕ್ಕೆ (BRI) ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಪರ್ಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಇಂಧನ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂಪರ್ಕಗಳು:** ವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಬಲ್‌ಗಳು, ಡಿಜಿಟಲ್ ಕೇಬಲ್‌ಗಳು

ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಪೈಪ್‌ಲೈನ್‌ಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರೋಗ್ಯ

ಎಪ್ಸ್ಟೀನ್-ಬಾರ್ ವೈರಸ್ (EBV)

ಸಂದರ್ಭ:

WHO ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಜೆನ್ಸಿಯ (International Agency for Research on Cancer - IARC) ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು, EBV ಯು ಮಾನವ ವೈರಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡುವ ವೈರಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

ಎಪ್ಸ್ಟೀನ್-ಬಾರ್ ವೈರಸ್ (EBV):

- **ವಿಧ:** ಹರ್ಪಿಸ್‌ವೈರಸ್ (herpesvirus) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದ್ವಿ-ಸುರುಳಿ (double-stranded) DNA ವೈರಸ್; ಇದನ್ನು ಹ್ಯೂಮನ್ ಹರ್ಪಿಸ್‌ವೈರಸ್ 4 (HHV-4) ಎಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಶೋಧನೆ:** 1964 ರಲ್ಲಿ ಆಂಥೋನಿ ಎಪ್ಸ್ಟೀನ್, ಯವೊನ್ನೆ ಬಾರ್ ಮತ್ತು ಬರ್ಟ್ ಅಚೋಂಗ್ ಅವರು ಬರ್ಕಿಟ್ ಲಿಂಫೋಮಾ (Burkitt lymphoma) ಜೀವಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು; ಇದು ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಾನವ ವೈರಸ್ ಆಗಿದೆ.
- **ಹರಡುವಿಕೆ:** ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಲಾಲಾರಸದ ಮೂಲಕ ಹರಡುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು "ಕಿಸ್ಸಿಂಗ್ ಡಿಸೀಸ್" (kissing disease) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ; ರಕ್ತ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅಂಗಾಂಗ ಕಸಿ ಮೂಲಕವೂ ಹರಡುತ್ತದೆ.
- **ವ್ಯಾಪಕತೆ:** ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಶೇ. 90 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಕರಿಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಸೋಂಕು ತಗುಲಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಸಂಬಂಧಿತ ರೋಗಗಳು:** ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಮೊನೊನ್ಯೂಕ್ಲಿಯೊಸಿಸ್ (Infectious mononucleosis), ಕೆಲವು ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ಗಳು, ಮಲ್ಟಿಪಲ್ ಸ್ಕ್ಲೆರೋಸಿಸ್ (multiple sclerosis) ಮತ್ತು ಪೋಸ್ಟ್-ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟ್ ಲಿಂಫೋಪ್ರೊಲಿಫೆರೇಟಿವ್ ಡಿಸಾರ್ಡರ್ (PTLD).

ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳು

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಧನ್-ಧಾನ್ಯ ಕೃಷಿ ಯೋಜನೆ (PMDDKY)

ಸಂದರ್ಭ: ಎಲ್ಲಾ 100 **PMDDKY** ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಏಪ್ರಿಲ್ 2026 ರಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕ 18.85 ರಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್ 2026 ರಲ್ಲಿ 46.89 ಕ್ಕೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಏರಿಕೆ ಕಂಡಿವೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಧನ್-ಧಾನ್ಯ ಕೃಷಿ ಯೋಜನೆ (PMDDKY) ಕುರಿತು:

- **ಪ್ರಾರಂಭ:** ಇದನ್ನು **2025 ರಲ್ಲಿ** ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು **ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ** ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಪ್ರಮುಖ ಗಮನಹರಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು:**
  - **ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು** ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
  - **ಬೆಳೆ ವೈವಿಧ್ಯೀಕರಣ** ಮತ್ತು **ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು** ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.
  - **ಪಂಚಾಯತ್** ಮತ್ತು **ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ** ಕಟಾವಿನ ನಂತರದ **ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು** ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು.
  - **ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು** ಸುಧಾರಿಸುವುದು.

- **ದೀರ್ಘಾವಧಿ** ಮತ್ತು **ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಸಾಲದ** ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವುದು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ:

- **ಉದ್ದೇಶ:** ಕೃಷಿ ವಲಯದಲ್ಲಿನ **ಅರೆ-ಉದ್ಯೋಗ (under-employment)** ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಇದನ್ನು **ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ** ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಪ್ರಮುಖ ಗಮನಹರಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು:** ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು **ಕೌಶಲ್ಯ, ಹೂಡಿಕೆ** ಮತ್ತು **ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ** ಬಳಕೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವುದು. ಸುಧಾರಿತ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಾಣ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ **ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆಧುನೀಕರಿಸುವುದು**.
- **ಗುರಿ ಹೊಂದಿರುವ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು: ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರು, ಯುವ ರೈತರು, ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರು** ಹಾಗೂ **ಭೂಮಿರಹಿತ ಕುಟುಂಬಗಳು**.

ರಾಜಕೀಯ

ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ (ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ) ಕಾಯ್ದೆ (UAPA)

ಸಂದರ್ಭ:

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, 1967ರ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ (ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ) ಕಾಯ್ದೆಗೆ (UAPA) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಳವಳಗಳನ್ನು ತಜ್ಞರು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ (ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ) ಕಾಯ್ದೆ (UAPA), 1967

- **ಉದ್ದೇಶ:** ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮಗ್ರತೆಗೆ ಬೆದರಿಕೆಯೊಡ್ಡುವ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ-ಸಂಬಂಧಿತ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು.
- **ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಆಧಾರ:** ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿಯ ಸಂಬಂಧಿತ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ, ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು.
- **2004ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ:** ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಭಯೋತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.
- **2019ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ:** ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಷರತ್ತುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು 'ಭಯೋತ್ಪಾದಕರು' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು.
- **ಅನುಷ್ಠಾನ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತನಿಖಾ ದಳ (NIA) ಮತ್ತು ಇತರ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ಜಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ರಕ್ಷಣೆ

INS ಶ್ರೇಯಸ್

ಸಂದರ್ಭ:

ಕೋಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಉಡಾವಣೆಗೊಂಡ ನಾಲ್ಕು ಯೋಜಿತ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಕಡಲಾಚೆಯ ಗಸ್ತು ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ (NGOPVs) ಇದು ಮೂರನೆಯ ನೌಕೆಯಾಗಿದೆ.

INS ಶ್ರೇಯಸ್

- **ನಿರ್ಮಾತೃ:** ಗಾರ್ಡನ್ ರೀಚ್ ಶಿಪ್‌ಬಿಲ್ಡರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ಸ್ (GRSE), ಇದು ಭಾರತೀಯ ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- **ಅರ್ಥ:** ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಶ್ರೇಯಸ್" ಎಂದರೆ "ಉತ್ತಮ" ಅಥವಾ "ಅತ್ಯುತ್ತಮ" ಎಂದರ್ಥ.
- **ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು:** ಗರಿಷ್ಠ ವೇಗ 23 ನಾಟ್ಸ್; 14 ನಾಟ್ಸ್ ವೇಗದಲ್ಲಿ 8,500 ನಾಟಿಕಲ್ ಮೈಲುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ.
- **ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಪಾತ್ರಗಳು:** ಕಡಲ್ಗಳ್ಳತನ ವಿರೋಧಿ (Anti-piracy), ಒಳನುಸುಳುವಿಕೆ ನಿಗ್ರಹ, ಬೇಟೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ (anti-poaching), ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ ವಿರೋಧಿ, ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವಿಕೆ, ಶೋಧ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಕಡಲಾಚೆಯ ಆಸ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆ.
- **ಮಹತ್ವ:** ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ನೌಕಾ ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಕಡಲ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆ

ಪಿಎಂ ಗತಿಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಐದು ವರ್ಷ

ಸಂದರ್ಭ:

ಪಿಎಂ ಗತಿಶಕ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಸ್ಟರ್ ಪ್ಲಾನ್ (PMGS-NMP) ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿವೆ.

ಪಿಎಂ ಗತಿಶಕ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಸ್ಟರ್ ಪ್ಲಾನ್ (PMGS-NMP)

- **ಪ್ರಾರಂಭ:** 13 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2021.
- **ನೋಡಲ್ ಇಲಾಖೆ:** ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಉತ್ತೇಜನ ಇಲಾಖೆ (DPIIT).
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಬಹುಮಾದರಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವುದು, ಅಂತಿಮ ಹಂತದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸರಕು ಸಾಗಣೆ ವೆಚ್ಚ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಣದ ಸಮಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.

ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು

- **ಏಳು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಯಂತ್ರಗಳು:** ರಸ್ತೆಗಳು, ರೈಲ್ವೆ, ಬಂದರುಗಳು, ಜಲಮಾರ್ಗಗಳು, ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು, ಸಮೂಹ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕು ಸಾಗಣೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ.
- **ಸಂಯೋಜಿತ ಯೋಜನೆ:** ಭಾರತಮಾಲಾ, ಸಾಗರಮಾಲಾ, ಒಳನಾಡು ಜಲಮಾರ್ಗಗಳು ಮತ್ತು UDAN ನಂತಹ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇದು ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಸಮಗ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ವಿಧಾನ:** ಇದು 58 ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವಾಲಯಗಳು/ಇಲಾಖೆಗಳು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ 36 ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- **GIS ಆಧಾರಿತ ವೇದಿಕೆ:** ಸಂಘಟಿತ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗಾಗಿ ಭೌಗೋಳಿಕ-ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಇದು ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕೆ:** ಸಂಪರ್ಕ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್, ಸ್ಥಳದ ಸೂಕ್ತತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಮೋದಿತ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಗತಿ ಶಕ್ತಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (GSV)

- **ಸ್ಥಾಪನೆ:** 2022; ಇದು ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕು ಸಾಗಣೆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವ ವಿಶೇಷ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿದೆ.
- **ಪಾತ್ರ:** ಪಿಎಂ ಗತಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು 2022ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಕು ಸಾಗಣೆ ನೀತಿಯನ್ನು

ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

- **ತರಬೇತಿ:** ಜುಲೈ 2026 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಪಿಎಂ ಗತಿಶಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ 2.4 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿರ್ಭರತೆ

ಸಂದರ್ಭ:

ಭಾರತವು ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ, ಆದರೂ ಇದು ಪ್ರಮುಖ ಆಮದುದಾರ ದೇಶವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿರ್ಭರತಾ ಮಿಷನ್

- ಈ ಮಿಷನ್ ಅನ್ನು 2025-26 ರಿಂದ 2030-31ರ ವರೆಗೆ ₹11,440 ಕೋಟಿ ಬಜೆಟ್ ಅನುದಾನದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ದೇಶೀಯ ಬೇಡಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಮದಿನ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇದು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು ತೊಗರಿ, ಉದ್ದು ಮತ್ತು ಮಸೂರ್ ಬೇಳೆಯನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ (MSP) ಸತತ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶೇ. 100 ರಷ್ಟು ಖರೀದಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿ - ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ

- **ಜಾಗತಿಕ ನಾಯಕ:** ಭಾರತವು ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಜಾಗತಿಕ ಉತ್ಪಾದಕ (ಶೇ. 25), ಗ್ರಾಹಕ (ಶೇ. 27) ಮತ್ತು ಆಮದುದಾರ (ಶೇ. 14) ದೇಶವಾಗಿದೆ.
- **ಋತುಮಾನದ ಉತ್ಪಾದನೆ:** ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳನ್ನು ಮುಂಗಾರು (ಖಾರಿಫ್) ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರು (ರಾಬಿ) ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಅಗ್ರ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಮಿಷನ್ (NFSM-Pulses):** ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ (HYV) ಬೀಜಗಳು, ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆ (MSP):** ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುವ MSP (ಉದಾ: 2023-24ರಲ್ಲಿ ತೊಗರಿಗೆ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್‌ಗೆ ₹7000) ಬೆಲೆ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.
- **ICAR-IIPR ನ ಬೀಜದ ಕೇಂದ್ರ(Seed Hub) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ:** ತಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ, ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳ ಬೀಜಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.
- **PM-AASHA ಯೋಜನೆ:** ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮೂಲಕ ಉದ್ದೇಶಿತ ಖರೀದಿ ಹಾಗೂ ಬೆಲೆ ಕೊರತೆ ಪಾವತಿ (PDP) ಮುಖಾಂತರ ರೈತರಿಗೆ MSP ದರ ಸಿಗುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಹವಾಮಾನ-ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ತಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (ICAR):** ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ, ಬರ, ಕೀಟಗಳು ಮತ್ತು ರೋಗಗಳಿಗೆ ನಿರೋಧಕವಾಗಿರುವ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳಿಗಾಗಿ e-NAM ಸಂಯೋಜನೆ:** ಆನ್‌ಲೈನ್ ವಹಿವಾಟಿನ ಮೂಲಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ

ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ

ಸಂದರ್ಭ:

ULLAS – ನವ ಭಾರತ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷದ್ವೀಪವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ULLAS ಯೋಜನೆ

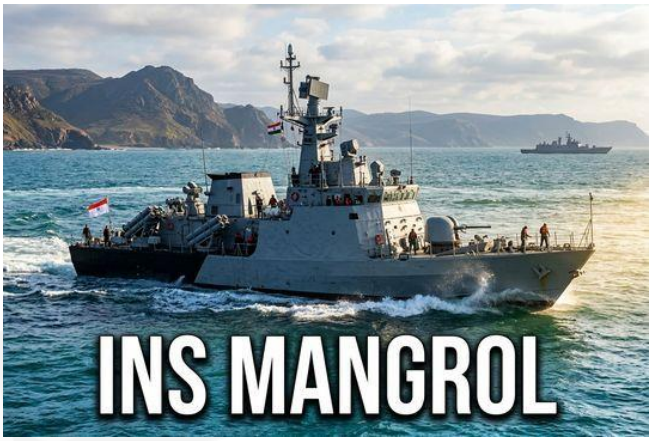
- **ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು:** ಸಮಾಜದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಜೀವ ಕಲಿಕೆಯ ಅರಿವು (Understanding of Lifelong Learning for All in Society - ULLAS) – ನವ ಭಾರತ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.
- **ವಿಧ:** ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಪುರಸ್ಕೃತ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದ್ದು (2022–2027), 2020ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಗೆ (NEP) ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ.
- **ಗುರಿ ಸಮೂಹ:** 15 ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ವಯಸ್ಸಿನ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ವಯಸ್ಕರು.
- **ಐದು ಘಟಕಗಳು:**
  1. ಮೂಲಭೂತ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ
  2. ನಿರ್ಣಾಯಕ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು
  3. ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣ
  4. ವೃತ್ತಿಪರ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು
  5. ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಸ್ವಯಂಸೇವಕತೆ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಬೋಧ್ (ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ) ಮೂಲಕ 'ಜನ-ಜನ ಸಾಕ್ಷರ' ಭಾರತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ

- **ಜನಗಣತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ:** ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಬಲ್ಲ 7 ವರ್ಷ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷರ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ವಿಸ್ತೃತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ:** ಇದು ಗ್ರಹಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಓದುವಿಕೆ, ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಇತರ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- **ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರತೆ:** ಶೇ. 95 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು (UT) 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷರ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಕ್ಷಣೆ

INS ಮಾಂಗ್ರೋಲ್

ಸಂದರ್ಭ:

ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಯು ಮೂರನೇ 'ಜಲಾಂತರ್ಗಾಮಿ ವಿರೋಧಿ ಆಳವಿಲ್ಲದ ನೀರಿನ ನೌಕೆ'ಯಾದ (ASW-SWC) 'ಮಾಂಗ್ರೋಲ್' ಅನ್ನು ಸೇವೆಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಿದೆ.

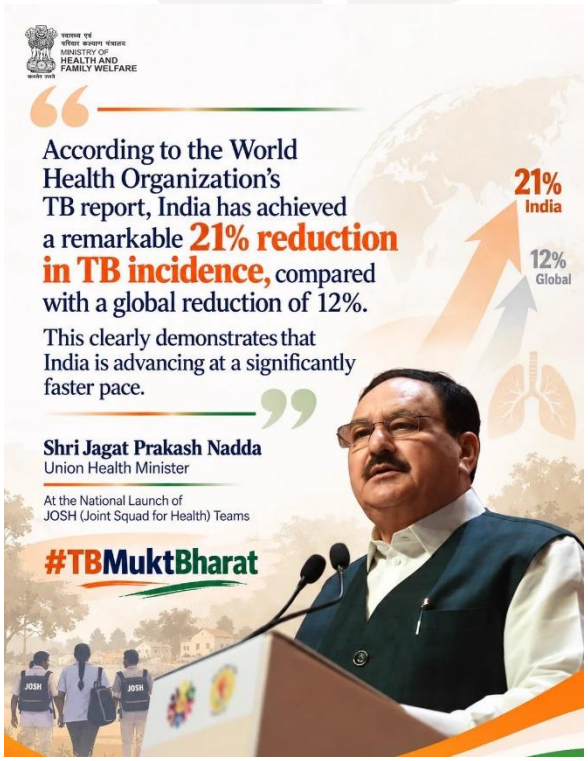
INS ಮಾಂಗ್ರೋಲ್ ಕುರಿತು

- **ವಿಧ:** ಭಾರತೀಯ ನೌಕಾಪಡೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಮೂರನೇ ಜಲಾಂತರ್ಗಾಮಿ ವಿರೋಧಿ ಆಳವಿಲ್ಲದ ನೀರಿನ ನೌಕೆ (ASW-SWC).
- **ಹೆಸರು:** ಗುಜರಾತಿನ ಕರಾವಳಿ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕಾ ಬಂದರಾಗಿರುವ 'ಮಾಂಗ್ರೋಲ್' ಹೆಸರನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ; ಇದು 2004 ರಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಗೊಂಡ ಮೈನ್‌ಸ್ವೀಪರ್ (minesweeper) ನೌಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ 'INS ಮಾಂಗ್ರೋಲ್' ಅನ್ನು ಸಹ ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ.

- **ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಲು:** ಇದರಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಶೇ. 80 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿದ್ದು, ಇದು 'ಆತ್ಮನಿರ್ಭರ ಭಾರತ'ವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು:**
  - ಕರಾವಳಿ ಜಲಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಾಂತರ್ಗಾಮಿ ವಿರೋಧಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ.
  - ನೀರಿನೊಳಗಿನ ಕಣ್ಗಾವಲು ಮತ್ತು ಗಣಿ (mine) ಯುದ್ಧ.
  - ಕಡಿಮೆ-ತೀವ್ರತೆಯ ಕಡಲ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳು (LIMO).
- **ಉಪಕರಣಗಳು:** ಟಾರ್ಪಿಡೊಗಳು, ಜಲಾಂತರ್ಗಾಮಿ ವಿರೋಧಿ ರಾಕೆಟ್‌ಗಳು, ಸುಧಾರಿತ ರಾಡಾರ್ ಮತ್ತು ಸೋನಾರ್‌ಗಳು.
- **ಚಾಲನಾ ಶಕ್ತಿ:** ವಾಟರ್‌ಜೆಟ್‌ಗಳು (Waterjets).
- **ಮಹತ್ವ:** ಇದು ಕರಾವಳಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ನೌಕಾ ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆ

JOSH ಉಪಕ್ರಮ

ಸಂದರ್ಭ: ಕೇಂದ್ರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವರು TB ಮುಕ್ತ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **JOSH (Joint Squad for Health) ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು** ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

JOSH ಉಪಕ್ರಮ:

- **ಅನುಷ್ಠಾನ:** ಈ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು **ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯವು, ಯುವಜನ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಸಚಿವಾಲಯ, ರಕ್ಷಣಾ ಸಚಿವಾಲಯ** ಹಾಗೂ **ದೆಹಲಿಯ NCT ಸರ್ಕಾರದ** ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಭಾರತದ **TB ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಮಟ್ಟದ ತಲುಪುವಿಕೆ** ಮತ್ತು **ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು** ಬಲಪಡಿಸುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.
- **ತಂಡದ ರಚನೆ:** ಬ್ಲಾಕ್ ಅಥವಾ ವಾರ್ಡ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಲಾದ **ವರ್ಗ-I (Class-I) ಅಧಿಕಾರಿಯ** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ **ಐದು MY Bharat ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು** ಮತ್ತು **ಐದು NCC ಕೆಡೆಟ್‌ಗಳು** ಈ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.
- **ಪ್ರಮುಖ ಪಾಲುದಾರರು: ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು** ಮತ್ತು **ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು** ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- **ವ್ಯಾಪ್ತಿ:** ಇದರ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು **11 ರಾಜ್ಯಗಳು/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ 55 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ** ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಮಹತ್ವ:** TB ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಲು ನಿಯಮಿತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಟ್ಟದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದು **ಜನಭಾಗೀದಾರಿಯನ್ನು (ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ)** ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿ - ವಿಶ್ವ ಕ್ಷಯರೋಗ ದಿನ:

- **1882 ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಬರ್ಟ್ ಕೋಚ್** ಅವರು **TB ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾವನ್ನು** ಕಂಡುಹಿಡಿದ

ದಿನದ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈ ದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

- **2026 ರ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯ: "ಹೌದು! ನಾವು ಕ್ಷಯರೋಗವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬಹುದು" ("Yes! We can end TB").**

ಕ್ಷಯರೋಗ (TB):

- **ಕಾರಣ:** ಇದು **ಮೈಕೋಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಂ ಟ್ಯೂಬರ್‌ಕ್ಯುಲೋಸಿಸ್ (Mycobacterium tuberculosis)** ಎಂಬ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಹರಡುವಿಕೆ:** ಸೋಂಕಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕೆಮ್ಮಿದಾಗ, ಸೀನಿದಾಗ ಅಥವಾ ಉಗುಳಿದಾಗ ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಇದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ.
- **ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳು:** ಕೆಮ್ಮು, ಎದೆನೋವು, ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ತೂಕ ನಷ್ಟ, ಜ್ವರ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಬೆವರುವುದು ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.
- **ಚಿಕಿತ್ಸೆ:** TB ಯು ಸೂಕ್ತವಾದ **ಆಂಟಿಮೈಕ್ರೊಬಿಯಲ್ ಔಷಧಿಗಳ** ಸೇವನೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಯಿಲೆಯಾಗಿದೆ.
- **ಬಹು-ಔಷಧ ನಿರೋಧಕ ಕ್ಷಯರೋಗ (MDR-TB):** ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಥಮ ಹಂತದ ಕ್ಷಯರೋಗ ವಿರೋಧಿ ಔಷಧಿಗಳಾದ **ಐಸೋನಿಯಾಜಿಡ್ (isoniazid)** ಮತ್ತು **ರಿಫಾಂಪಿಸಿನ್ (rifampicin)** ಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ TB ಯ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಈ **MDR-TB** ಅನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಗುಣಪಡಿಸಬಹುದು.

ವರದಿಗಳು ಮತ್ತು ಸೂಚ್ಯಂಕ

ಜಾಗತಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (GII) 2026

ಸಂದರ್ಭ: ವಿಶ್ವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ (WIPO) 19ನೇ **ಜಾಗತಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (GII) 2026** ಅನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಜಾಗತಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (GII) ಬಗ್ಗೆ:

- **ಪ್ರಕಟಿಸುವವರು: ವಿಶ್ವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ (WIPO).**
- **ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟ: 2007** ರಲ್ಲಿ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಸಂಶೋಧನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಾವೀನ್ಯತೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ, ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳ **ನಾವೀನ್ಯತಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು** ಅಳೆಯುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.
- **ವ್ಯಾಪ್ತಿ:** ಇದು **139 ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳನ್ನು** ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಅಗ್ರ **100 ನಾವೀನ್ಯತೆ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು** ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

GII 2026 ರ ಪ್ರಮುಖ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು:

- **ಜಾಗತಿಕ ನಾಯಕ: ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್** ಸತತ **16ನೇ ವರ್ಷವೂ** ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದು, ನಂತರದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ **ಸ್ವೀಡನ್** ಮತ್ತು **ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್** ಇವೆ.
- **ಯುರೋಪ್‌ನ ಸಾಧನೆ:** ವಿಶ್ವದ ಅಗ್ರ 25 ನಾವೀನ್ಯತಾ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳ ಪೈಕಿ **14 ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಯುರೋಪ್‌ಗೆ** ಸೇರಿವೆ.
- **ಭಾರತದ ಸ್ಥಾನ:** 139 ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳ ಪೈಕಿ ಭಾರತವು **38ನೇ ಸ್ಥಾನ** ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಜಾಗತಿಕ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಾಲು

ಸಂದರ್ಭ: ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ **UN HLM** ನಲ್ಲಿ, **WHO** ನೇತೃತ್ವದ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಒಪ್ಪಂದದ (**PA**) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ಜಾಗತಿಕ ಕಾನೂನು ಆಡಳಿತದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ **ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ, ಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ (PPPR)** ಕುರಿತಾದ ರಾಜಕೀಯ ಘೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತವು ತನ್ನ ಅಧಿಕೃತ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

WHO ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಒಪ್ಪಂದ:

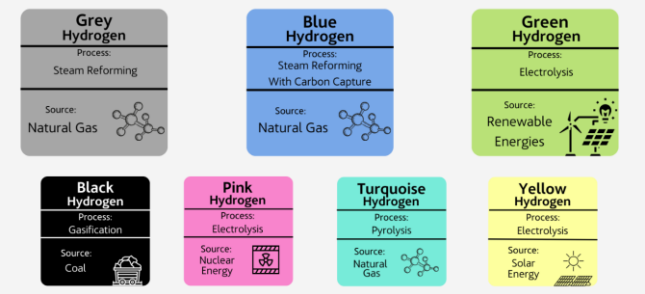
- ಇದನ್ನು **2025 ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯು** ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ, ಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಕುರಿತು **WHO** ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು **ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬದ್ಧವಾದ** ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಇದರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಇದರ ಅಂಗೀಕಾರದ ನಂತರದ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೇಲಿನ **ಅಂತರಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಗುಂಪು (IGWG), ರೋಗಕಾರಕ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನ-ಹಂಚಿಕೆ (PABS)** ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವರಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುವುದಾಗಿದೆ.
- **60 ದೇಶಗಳು** ಇದನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿದ **30 ದಿನಗಳ ನಂತರ** ಈ ಒಪ್ಪಂದವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರಲಿದೆ.
- **ಭಾರತವೂ** ಸೇರಿದಂತೆ **124 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು 2025 ರಲ್ಲಿ** ಈ **PA** ಅನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿವೆ.
- **PABS** ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನುಬಂಧದ ಕುರಿತು ಮಾತುಕತೆಗಳು ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಈ **PA** ಇನ್ನೂ ದೃಢೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ.

ರೋಗಕಾರಕ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನ-ಹಂಚಿಕೆ (PABS):

- ಇದು **WHO ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಒಪ್ಪಂದದ** ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ್ತು **ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬದ್ಧವಾದ** ಅಂಶವಾಗಿದೆ.
- ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರೋಗಕಾರಕಗಳನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಲಸಿಕೆಗಳು, ರೋಗನಿರ್ಣಯ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಂತಹ **ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪ್ರತಿ-ಕ್ರಮಗಳ** ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾದ **ಬಹುಪಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು** ಇದು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ

ವಿಶ್ವ ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಮತ್ತು ಫ್ಯುಯೆಲ್ ಸೆಲ್ ದಿನ 2026

ಸಂದರ್ಭ: ಹೊಸ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಧನ ಸಚಿವಾಲಯವು ವಿಶ್ವ ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಮತ್ತು ಫ್ಯುಯೆಲ್ ಸೆಲ್ ದಿನ 2026 ಅನ್ನು ಆಚರಿಸಿದೆ. **ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8** ರಂದು ಈ ದಿನವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಈ ದಿನಾಂಕವು ಹೈಡ್ರೋಜನ್‌ನ **ಪರಮಾಣು ತೂಕಕ್ಕೆ (1.008)** ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಕುರಿತು:

- **ಸಂಕೇತ ಮತ್ತು ಪರಮಾಣು ಸಂಖ್ಯೆ:** ಹೈಡ್ರೋಜನ್ **H** ಸಂಕೇತವನ್ನು ಮತ್ತು **ಪರಮಾಣು ಸಂಖ್ಯೆ 1** ಅನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಮೂಲವಸ್ತುವಾಗಿದೆ.
- ಇದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ **ಅತ್ಯಂತ ಹಗುರವಾದ ಮೂಲವಸ್ತು** ಮತ್ತು **ಅತ್ಯಂತ ಹೇರಳವಾಗಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು,** ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ದ್ರವ್ಯದ (normal matter) ಸರಿಸುಮಾರು **ಶೇ. 75 ರಷ್ಟನ್ನು** ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಇದು **ಬಣ್ಣರಹಿತ, ವಾಸನಾರಹಿತ, ರುಚಿರಹಿತ, ವಿಷಕಾರಿಯಲ್ಲದ** ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು **ದಹನಕಾರಿ ಅನಿಲವಾಗಿದೆ.**

ಹಸಿರು ಹೈಡ್ರೋಜನ್ (Green Hydrogen):

- **ಹಸಿರು ಹೈಡ್ರೋಜನ್: ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಧನದಿಂದ** ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಅನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು **ನೀರಿನ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಭಜನೆಯ (electrolysis)** ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

- **ಪ್ರಯೋಜನ:** ಇದು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಉರಿಯುವ ಮೂಲವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು, **ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು** ಹಾಗೂ **ಸಾರಿಗೆಯಂತಹ** ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳನ್ನು **ಡಿಕಾರ್ಬನೈಸ್ (decarbonise)** ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಅನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು **ಫ್ಯುಯೆಲ್ ಸೆಲ್‌ಗಳನ್ನು (fuel cells)** ಬಳಸಿಕೊಂಡು **ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು** ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಸಿರು ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಮಿಷನ್:

- **ಉದ್ದೇಶ:** ಹಸಿರು ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು **ಜಾಗತಿಕ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ** ಮಾಡುವುದು.
- **ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಸಚಿವಾಲಯ: ಹೊಸ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಧನ ಸಚಿವಾಲಯ (MNRE).**

ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಯ ಕ್ಯಾಲಿಬ್ರೇಟೆಡ್ ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (Calibrated Tightening)

ಸಂದರ್ಭ: RBI ನ **ಹಣಕಾಸು ನೀತಿ ಸಮಿತಿಯು (MPC)** ಪಾಲಿಸಿ ರೆಪೊ ದರವನ್ನು **25 ಮೂಲಾಂಶಗಳಷ್ಟು** ಹೆಚ್ಚಿಸಿ **ಶೇ. 5.5 ಕ್ಕೆ** ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ತಟಸ್ಥದಿಂದ (neutral) **ಕ್ಯಾಲಿಬ್ರೇಟೆಡ್ ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ** ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ನೀತಿ ಸಮಿತಿ (MPC):

- **ಸ್ಥಾಪನೆ: ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ (RBI) ಕಾಯ್ದೆ, 1934 ರ ಸೆಕ್ಷನ್ 45ZB** ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹಣಕಾಸು ನೀತಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು (MPC)** ರಚಿಸಿದೆ.
- **ಸಭೆ: MPC** ಯು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ **ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ** ಸಭೆ ಸೇರುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿದೆ.
- **ರಚನೆ:** ಸಮಿತಿಯು **ಆರು ಸದಸ್ಯರನ್ನು** ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆರು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ, **ಮೂವರು ಆಂತರಿಕ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ** - ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವ **RBI ಗವರ್ನರ್** ಮತ್ತು **RBI ನ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಗವರ್ನರ್** ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರನೇ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ **RBI ನ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ** ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಒಬ್ಬ **RBI ಅಧಿಕಾರಿ** ಇರುತ್ತಾರೆ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಹೊಂದಿರುವ **ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು** ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ). ಉಳಿದ **ಮೂವರು ಬಾಹ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು**, ಅವರನ್ನು **ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ** ಅವಧಿಗೆ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಮತದಾನ: MPC** ಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ **ಒಂದು ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ**, ಮತ್ತು ಮತಗಳು ಸಮಾನವಾದಾಗ, **ಗವರ್ನರ್** ಅವರಿಗೆ **ಎರಡನೇ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತದ (casting vote)** ಹಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ.
- **MPC ರಚನೆಯ ಮಹತ್ವ: ಬೆಲೆ ಸ್ಥಿರತೆ** ಮತ್ತು **ಹಣದುಬ್ಬರ ಗುರಿಯನ್ನು** ಸಾಧಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು **RBI** ಗೆ ವಹಿಸಲು **ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು RBI** ನಡುವೆ ಆದ ಒಪ್ಪಂದದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ **MPC** ಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ **ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್** ಮತ್ತು **ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಹಣಕಾಸು ನೀತಿ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ** ಸಹಿ ಹಾಕಿವೆ.
- **ಕಾರ್ಯಗಳು: ಹಣದುಬ್ಬರದ ಗುರಿಯನ್ನು** ಸಾಧಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ **ಪಾಲಿಸಿ ರೆಪೊ ದರವನ್ನು MPC** ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಇತರ **ಬಡ್ಡಿ ದರಗಳಿಗೆ** ಮಾನದಂಡವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

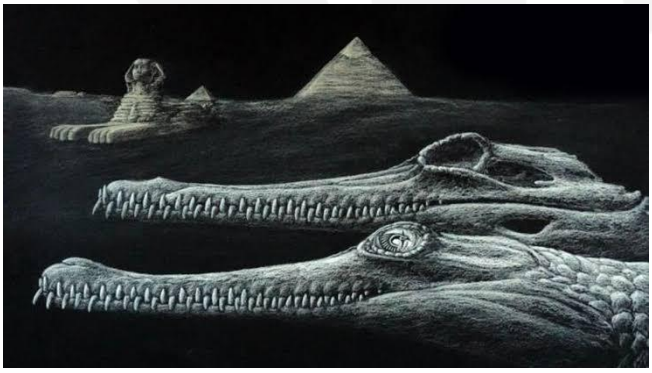
ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಹಣಕಾಸು ನೀತಿ ಸಾಧನಗಳು:

- **ರೆಪೊ ದರ:** ಅಡಮಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ **RBI** ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುವ ದರ.
- **ರಿವರ್ಸ್ ರೆಪೊ ದರ: RBI** ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ದರ.
- **ನಗದು ಮೀಸಲು ಅನುಪಾತ (CRR):** ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಠೇವಣಿಗಳ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು **RBI** ಬಳಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ.

- **ಶಾಸನಬದ್ಧ ದ್ರವ್ಯತೆ ಅನುಪಾತ (SLR):** ಠೇವಣಿಗಳ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ದ್ರವ ಆಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಚಿನ್ನ, ನಗದು, ಸರ್ಕಾರಿ ಭದ್ರತೆಗಳು) ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ.
- **ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳು (OMO):** ದ್ರವ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು **ಸರ್ಕಾರಿ ಭದ್ರತೆಗಳನ್ನು** ಖರೀದಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು.
- **ಸೀಮಾಂತ ಸ್ಥಾಯಿ ಸೌಲಭ್ಯ(MSF):** ದಂಡದ ದರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತುರ್ತಾಗಿ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವ ಸೌಲಭ್ಯ.
- **ದ್ರವ್ಯತೆಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಸೌಲಭ್ಯ (LAF):** ರೆಪೊ ಮತ್ತು ರಿವರ್ಸ್ ರೆಪೊ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟು.
- **ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ಯೋಜನೆ (MSS):** ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ದ್ರವ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಡಿಸಲಾಗುವ ಬಾಂಡ್‌ಗಳು.

ಪರಿಸರ

ಘರಿಯಾಲ್‌ನ ಹೊಸ ಅಳಿದುಹೋದ ಸಂಬಂಧಿ (Herugavialis cairensis)

ಸಂದರ್ಭ: ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ **ಗಿಜಾದ ಗ್ರೇಟ್ ಸ್ಫಿಂಕ್ಸ್ (Great Sphinx of Giza)** ಅನ್ನು ಕೆತ್ತಲು ಬಳಸಲಾದ **ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ** ಕಂಡುಬಂದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳಿಂದ, ಭಾರತದ **ಘರಿಯಾಲ್‌ನ** ಅಳಿದುಹೋದ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧಿಯನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ **ಹೆರುಗೇವಿಯಾಲಿಸ್ ಕೈರೆನ್ಸಿಸ್ (Herugavialis cairensis)** ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಘರಿಯಾಲ್ ಮೊಸಳೆ ಕುರಿತು:

ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು:

- ಇವು **ಲೈಂಗಿಕ ದ್ವಿರೂಪತೆಯನ್ನು** ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ, ಅಂದರೆ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಘರಿಯಾಲ್‌ಗಳು **ಗಾತ್ರ** ಮತ್ತು **ನೋಟದಲ್ಲಿ** ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- **ಮೊಸಳೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ,** ಘರಿಯಾಲ್‌ಗಳು ಕೇವಲ **ಉಷ್ಣ ರಕ್ತದ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು** ಮಾತ್ರ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಇವು **ನರಭಕ್ಷಕಗಳಲ್ಲ.**

ಆವಾಸಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹರಡುವಿಕೆ:

- ಘರಿಯಾಲ್‌ಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ **ನದಿಯ ಪ್ರಭೇದಗಳಾಗಿದ್ದು,** ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಡಿದಾದ, **ಮರಳಿನ ನದಿತೀರಗಳನ್ನು** ಹೊಂದಿರುವ **ಆಳವಾದ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ** ಮತ್ತು **ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ** ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.
- ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ **ಚಂಬಲ್ ನದಿ, ಗಿರ್ವಾ ನದಿ, ಕೆನ್ ನದಿ, ಯಮುನಾ ನದಿ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ನದಿ, ಘಾಘರಾ ನದಿ** ಮತ್ತು **ಭಾಗೀರಥಿ-ಹೂಗ್ಲಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ** ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸ್ಥಾನಮಾನ:

- **IUCN ಸ್ಥಾನಮಾನ: ತೀವ್ರ ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ (Critically Endangered)** ಪ್ರಭೇದ.
- ಇದನ್ನು **ವನ್ಯಜೀವಿ (ರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯ್ದೆ, 1972 ರ ಅನುಸೂಚಿ 1** ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು:

- **ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಮೊಸಳೆ(1975):** ಇದು **ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (UNDP)** ಮತ್ತು **ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ (FAO)** ಉಪಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು, ಇದು **ಸೆರೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ** ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ.

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ

ಸಂದರ್ಭ: ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಸರಣಿ ದಾಳಿಗಳನ್ನು **ಭಾರತವು** ತೀವ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದೆ.

ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರದ ಕುರಿತು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:

- **ಸ್ಥಳ:** ಇದು **ಪೂರ್ವ ಯುರೋಪ್** ಮತ್ತು **ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷ್ಯಾದ** ನಡುವೆ ಇರುವ ಒಳನಾಡಿನ ಸಮುದ್ರವಾಗಿದೆ; ಇದು ಯುರೋಪ್, ಕಾಕಸಸ್ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ **ಕಡಲ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ** ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ.
- **ಗಡಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಶಗಳು:** ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ **ಉಕ್ರೇನ್**, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ **ರಷ್ಯಾ**, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ **ಜಾರ್ಜಿಯಾ**, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ **ಟರ್ಕಿ**, ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿ **ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ** ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ **ರೊಮೇನಿಯಾ**.
- **ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಡ್ಯಾನ್ಯೂಬ್**, **ಡ್ನೀಪರ್**, **ಡ್ನಿಸ್ಟರ್** ಮತ್ತು **ಡಾನ್** ನದಿಗಳು. (ಗಮನಿಸಿ: ಡಾನ್ ನದಿಯು **ಅಜೋವ್ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ** ಹರಿಯುತ್ತದೆ, ಇದು **ಕೆರ್ಚ್ ಜಲಸಂಧಿಯ** ಮೂಲಕ ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ).
- **ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರದೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕ:** ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ → **ಬಾಸ್ಪರಸ್ ಜಲಸಂಧಿ** → **ಮರ್ಮರ ಸಮುದ್ರ** → **ಡಾರ್ಡನೆಲ್ಸ್ ಜಲಸಂಧಿ** → **ಏಜಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ** → **ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ**.
- **ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣ — ಅನಾಕ್ಸಿಕ್ ನೀರು (Anoxic Waters):** ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಮಾರು **150-200 ಮೀಟರ್‌ಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ** ಆಳವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ **ಆಮ್ಲಜನಕವು** ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಭಾಗದ ನೀರು **ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಸಲ್ಫೈಡ್‌ನಿಂದ** ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- **ಪರಿಸರ ಮಹತ್ವ:** ಸಮುದ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡಲ ಜೀವಿಗಳು ಕೇವಲ ಮೇಲ್ಭಾಗದ, **ಆಮ್ಲಜನಕಯುಕ್ತ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ** ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.